

Guds vrede och dom

DET HAR SAGTS ATT ORDEN i 2 Mos 20:5 är svåra – svåra att förstå, svåra att ta till sig. Det gäller även om man noterar Guds helt överväldigande tendens att visa nåd snarare än att ge uttryck för vrede:

”Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig.” ... ”Ty jag, HERREN, din Gud, är en nitälskande Gud, som låter straffet för fädernas missgärning drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktledet, när man hatar mig, men som visar nåd mot tusen släktled, när man älskar mig och håller mina bud” (2 Mos. 20:3, 5-6).

Och låt mig först av allt medge att det är så. Det är inte så enkelt att förstå. Men vad är det å andra sidan som säger att allt i Bibeln ska vara så enkelt att förstå?

Först kan vi säga att 2 Mos. 20:5-6 uttryckligen talar om en mänsklig kontext, en storfamilj eller flegenerationers familj, men jag tror att även det perspektivet är för litet. Gud har en särskild omsorg om dem som saknar försörjning, änkan, den faderlöse, främlingen. Och Gud bryr sig även om vad som händer med storfamiljen i samhället och med samhället i stort – som summan av ett större antal familjer och släkter.

Vi lever i en tid när upplysningstänkandets vurm för individen, för den starke, myndige och oberoende mannen (?) – betraktad isolerad från alla andra individer – fortfarande lever och ses som en given utgångspunkt. Det är den stora feministikonen Nina Björk mer än någon annan i Sverige som satt denna individoberoendets vision i fråga. Hon har utgått från det lilla barnet i sin egen erfarenhet och konstaterat att för barnet finns inget sådant oberoende utan bara dess motsats.

För Bibeln existerar inget sådant ”I am a rock, I am an island”-tänk. Människan står i ett beroendeförhållande till både Gud och medmänniskan. Det förpliktar till kärlek inom och utom familjen, i samhället och i världen.

Det är idag sociologiskt oomtvistat att en alkoholistförälder, dvs en människa som har barn och vars liv domineras av alkohol, i värsta fall gör djupa avtryck av negativ valör i sitt barns uppväxt och hela liv. Ett barn till en alkoholberoende förälder löper ökad risk att i en krissituation själv ta över ett nedbrytande beteendet och föra eländet vidare ytterligare en generation. Det är en god illustration av vårt besvärliga bibelord.

Vi kan även tänka på annat elände eller annan synd – som det alltid är fråga om – som fortplantar sig genom generationerna – att leva utöver sina tillgångar eller lura åt sig vad man inte har rätt till. Sådana val riskerar verkligen att påverka mer än en generation.

Guds vrede kan i uppenbarelse-sammanhang vara våldsam och förstörande, men i första hand innebär den att Gud drar sig tillbaka och lämnar människan åt sig själv och de naturliga konsekvenserna av hennes val och handlingar. Paulus talar i Rom. 1 om de människor som inte vill erkänna Gud och lyda hans bud. Följden blir dyrkan av annat än levande Gud, vilket för med sig Guds vrede (Rom. 1:18): Självva den felriktade gudsdyrkan orsakar ett förnedrande beteende (Rom. 1:23-24).

Ur en annan synvinkel är Guds vrede och dom ändå djupt hoppfull och en stor tröst – rätt förstådd. Först och främst utgör Guds vrede ett frontangrepp på tillvarons påstådda meningslöshet och moraliska likgiltighet el-

ler nihilism. Gud är inte en Buddha som med upphöjt lugn iakttar lidandet i världen. Nej, Gud är upprörd över människors illgärningar. Gud står inte likgiltig inför förtryck, blodutgjutelse och brott. Han hatar synden. Det betyder att han tar avstånd från den – inte bara i teori utan i praktisk handling.

Bibelns bild av Guds vredes realitet blir inte fullständig förrän vi har läst om Jesu död och förstått Paulus ord i Rom. 3:25-26: "Så ville han visa sin rättfärdighet, eftersom han hade lämnat ostraffade de synder som förut hade blivit begångna, under tiden för Guds tålmod. I den tid som nu är ville han visa sin rättfärdighet: att han själv är rättfärdig." Problemet är här inte Guds vredes närvaro utan dess frånvaro, dvs att Gud *inte* har straffat: Hur kan vi kalla Gud rättfärdig om han inte straffar ondskan och synd? Paulus säger att Gud nu verkligen har gjort det – i Kristus.

Men det är inte slut med det. Domens ord rymmer ännu mer av hopp och liv än vi först tänker. Ett ord som går som en röd tråd genom hela Bibeln är att Gud ska döma var och en efter hans gärningar – inte efter någon annans (Hes. 18:1-32). Att svara för sig i domstol behöver inte vara angenämt, men det är alltid ett principiellt uttryck för en stor respekt för den enskildes värdighet. Anledningen till att Gud ställer människan till svars är hennes höghet – att hon är skapad till likhet med Gud, till hans avbild. Hon är inte ett djur utan har att svara direkt och personligen inför Gud. Det drar inte ner människan utan lyfter henne i stället högt (– om än människans synd ställer till det rejält för henne. Men det är en annan historia och ledare). Det är i stället när vi förnekar den individuella domen som människan dras ned i smutsen och degraderas till subhuman nivå.

Därför ska vi inte skämmas över ordet om att Gud är vred på människans synd och dömer hennes gärningar. Vi ska ha stor respekt för Guds vrede, särskilt som vi vet att den

verkligen fullt ut drabbat Kristus en gång för alla – oss till liv just i honom.

Det blir utgångspunkten för kallelsen till Guds rike som den riktar sig till var och en utan föregående meritprövning. Från ELM:s hundraårsjubileum 2011 hämtar vi i detta ämne en predikan av Sam-Arne Nilsson, mångårig redaktör och predikant. Aldrig får vi tröttna på att aktualisera den evangeliska kallelsen.

Tvärtom behöver evangeliet föras vidare för att de som inte har hört ska få höra det. Erik J Andersson skriver om behovet av mission i Sverige som lyfts fram i samband med jubileumsfirandet.

Att i Sverige söka Guds rike och närma sig honom kan ske både med avsikt och "ofrivilligt". Det kan i vår tid som förnekar både tanke och mening med livet ge upphov till en påtaglig existentiell vända men i bästa fall även till förlöst livsglädje. Det är något som ett par av våra moderna svenska lyriker har lämnat vittnesbörd om i sina dikter. Jakob Persson skriver.

Guds gåvor ges till oss i denna tid i allt större överflöd. Vi tenderar att glömma att tacka och håller oss hellre till gåvorna än till Gud. I det läget har vi att av den ohederlige förvaltarens exempel lära otrohet mot Mammon och trohet mot Gud, menar Bengt Holmberg i en predikan över en text som förbryllat mer än en förkunnare och åhörare.

Det kan lätt bli en given utgångspunkt i förkunnelsen att Jesus är den utlovade Kristus, eller Messias. Men på pingstdagen var det inte så. Då var det en stor nyhet att snickaren Jesus var och är Messias. Vad betyder det egentligen? Läs i artikeln om Messias i NT av under-tecknad!

Peter Henrysson
Redaktör